

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet

Postboks 8036 Dep.
0030 Oslo

Vår ref.:
2014/4339 - 10251/2015

Deres ref.:

Dato:
30.03.2015

Høring - NOU 2014:8 Tolking i offentlig sektor - et spørsmål om rettssikkerhet og likeverd

Helse Nord-Trøndelag HF (HNT) viser til oversendelse av 2.12.2014 om høring av forslagene i NOU 2014:8 med høringsfrist 31.3.2015.

HNT oppfatter NOU 2014:8 som en nyttig utredning på et fragmentert og vanskelig område.

HNT har ansvar for spesialisthelsetjenesten til den sørsamiske befolkningen i Nord-Trøndelag. HNT har bedt språkcoach Maida Persson Steinfjell om synspunkter på tiltak og forslag i høringsnotatets kapitler om samisk språk.

Kapittel 5.2 Helse- og omsorgssektoren

HNT støtter forslaget om økt bruk av kvalifiserte tolker i helsesektoren. Det er en stor utfordring i dag å få tak i nok kvalifiserte tolker. For HNT kan det særlig være vanskelig å få tak i kvalifisert oppmøtetolk i akutt situasjoner på grunn av geografisk avstander. HNT bruker telefontolking i ca. 70 % av tolkebestillingene.

HNT støtter derfor også en vesentlig økt bruk av skjermtolking og etablering av utviklings- og kompetansesenter og tolkesentraler i offentlig regi, jf. punkt 18.4. Men skjermtolking vil på samme måte som fremmøtetolking kreve vesentlige personverntiltak for å ivareta pasientrettigheten vern mot spredning av opplysninger.

Maida Persson Steinfjell tar opp at det i tillegg til å ha kvalifisert tolk, er like viktig å ha etablerte rutiner for på et tidlig tidspunkt å informere pasient/bruker om muligheten for å skaffe kvalifisert tolk. Helsepersonell må vite om at de kan møte samiske pasienter, og at de derfor må ha en viss samisk kulturforståelse og kulturkunnskap. Det første møtet mellom pasient/bruker og helsepersonell må ikke dreie seg om samisk kultur og språk. Når det gjelder bestilling av tolk, skal helsepersonellet være sikker på at de får en kvalifisert tolk til oppdraget.

Kapittel 6 Samiske og nasjonale minoriteters språk

HNT støtter forslaget om at det etableres en tolkeutdanning ved Samisk høgskole, med faglig samarbeid med Høgskolen i Oslo og Akershus, Høgskolen i Nord-Trøndelag og Universitetet i Nordland., jf. punkt 18.7.2. Det er viktig at det bygges opp en egen tolkeutdanning for hvert av de samiske språkene sørsamisk, nordsamisk og lulesamisk.

Maidi Persson Steinfjell understreker blant annet følgende:

- Det er viktig at offentlige myndigheter er kjent med at pasient/bruker har krav på samisk tolk og at det ikke stilles spørsmål ved det når samisk tolk etterspørres. Selv om hele den samiske befolkningen kan norsk, så finnes det mange som har norsk som andre språk.
- Det må skilles mellom utdanning til kontakttolk og utdanning til konferansetolk.
- Den største utfordringen i forhold til en tolkeutdanning er å få utarbeidet og godkjent terminologi og nye ord før nye utdanningen starter opp. Det bør også tenkes grundig i gjennom hvem som skal arbeide med terminologispørsmålene. En terminologigruppe bør bestå av et flertall av de som har vokst opp med sørsamisk heime og som har det som morsmål og kan språket godt.
- For å få god nok kvalitet og ivaretagelse av rettssikkerhet bør det være både muntlig og skriftlig inntaksprøve til utdanningen. Samtidig som pasient/bruker oppfatter tolken som profesjonell. Dette vil også være en kvalitetssikring for den enkelte som søker på utdanningen.

Kapittel 7 Befolkningsutvikling og behov for tolketjenester i fremtiden

En bedre registrering av språk- og tolkebehov støttes, fordi det i siste omgang vil føre til bedre kommunikasjon med pasientene.

Kapittel 9 Kvalifiseringstiltak

Utvikling av en pasient- og brukervennlig terminologi i helsesektoren er et viktig spørsmål, jf. også kommentarene til kapittel 6 samiske språk. HNT støtter utvikling av oppslagsverk, hefter, brosjyrer, apper og andre verktøy for å formidle fagterminologi på andre språk enn norsk og latin.

Kapittel 10 Nasjonalt tolkeregister

Registrering av tolker i Nasjonalt tolkeregister vil være en kvalitetssikring som bestillere av tolker kan forholde seg til. Klageadgang på tolker støttes også, men det vil være vanskelig å få til et godt fungerende system før alle tolker er registrert i et nasjonalt tolkeregister.

Kapittel 11 Formidling, bestilling og kjøp av tolketjenester

Det er behov for særskilt regulering av anbudsutsetting av tolketjenester til helsesektoren. Det er også behov for standardiserte satser. Det er i dag et vanskelig marked for bestilling av tolker til spesialisthelsetjenesten. Selv med anbudsutsetting og rammeavtaler om levering av tolketjenester med innebygde kontrollmekanismer for kvalitetssikring, er det erfaringsvis vanskelig å få gjennomført kontrollmekanismene rettidig og dermed å sikre god nok kvalitet på tolketjenestene.

Det er viktig med enkle og tydelige bestillingsrutiner som ivaretar både planlagte situasjoner og akuttsituasjoner. Det må unngås at helsepersonell må forholde seg til et for fragmentert system som innebærer mye leting og søking etter tolkekompetanse. HNT støtter derfor oppretting av offentlige senter med god kompetanse og ett telefonnummer som helsepersonell kan henvende seg til.

Det må også være mulig å vurdere en tolks egnethet utover språkkompetansen. For eksempel vil kjønn være et relevant kriterium i gitte pasientsituasjoner, for eksempel gynekologiske undersøkelser.

Kapittel 12 Tolkenes lønns- og arbeidsforhold

Et lønssystem må være slik utformet at det sikrer kvalitet. Det må unngås at et lønssystem stimulerer til å velge en mindre kvalifisert tolk, fordi vedkommende er billigere.

Kapittel 14 Opplæring i kommunikasjon via tolk

HNT støtter at det etableres opplæring i kommunikasjon via tolk. Det er i dag ofte en erfaringsbasert læring i sykehusene.

Forslag om plikt til tolking

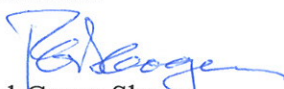
Helselovgivningen stiller krav om forsvarlighet i alle ledd. Dette kravet innebærer en forutsetning om bruk av tolk som hjelpemiddel for å involvere pasienten og oppnå forsvarlig kommunikasjon i forbindelse med helsehjelp, pleie og omsorg for pasienter som ikke kan kommunisere på norsk. HNT er positiv til lovfesting av en plikt til å bruke tolk forutsatt at alle de foreslåtte tiltakene i NOU 2014:8 er etablert, utprøvd og kvalitetssikret. Ordlyden i den foreslåtte bestemmelsen om virkeområde i § 2 dekker ikke realiteten i spesialisthelsetjenesten. Bestemmelsen må også omfatte private rettssubjekter som yter tjenester på vegne av stat, kommune og helseforetak.

De økonomiske følgene av å innføre plikt til å benytte tolk, må kompenseres for helseforetakene.

Tilsyn og kvalitet på tolketjenester

Tolking i spesialisthelsetjenesten er et hjelpemiddel for å involvere pasienten slik at det er mulig å gi forsvarlig helsehjelp, pleie og omsorg samt ta forsvarlige beslutninger. Dette er situasjoner der fylkesmannen og Statens helsetilsyn er tilsynsmyndighet.

Med hilsen

Paul Georg Skogn
Kst. adm.dir.

Liv Sofie Kjøenstad
Juridisk rådgiver

Saksbehandler: Liv Sofie Kjøenstad
